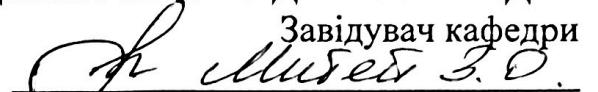

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Кафедра української мови

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ

Завідувач кафедри

(протокол № 1 від 30.08.2021 р.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЇ

для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 01 Освіта

Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова та література)

Освітня програма: Середня освіта. Українська мова і література

Мелітополь, 2021

Розробник:

Волкова І. В., доцент, кандидат педагогічних наук

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

О.В. Юрченко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>01 Освіта / Педагогіка</i>	Варіативна	
	Спеціальність 014.01 Середня освіта. Українська мова і література		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній ступінь: бакалавр	14 год.	
		Практичні	
		30 год.	
		Самостійна робота	
		76 год.	
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчального компонента “Нові тенденції розвитку філології” є формування уявлень про закономірності мовних змін, зумовлених дією як внутрішніх законів мови, так і соціальних факторів, покликаний визначити парадигмальні риси сучасної філології, виявити риси і сутнісне наповнення сучасної методології гуманітарних наук, сформулювати основні концептуальні засади сучасної філологічної науки; осмислити основні тенденції її розвитку, виявити ключові зв’язки філології з гуманітарними та природничими науками.

Основні **завдання** курсу “Нові тенденції розвитку філології”:

- 1) сформулювати основні концептуальні засади сучасної філологічної науки;
- 2) узагальнити знання про зовнішні та внутрішні чинники розвитку мови;
- 3) дати уявлення про активні процеси в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ століття;
- 4) показати природу мовної варіантності в плані її нормативності;
- 5) навчити аналізувати мовні факти в аспекті історично виправданих змін.

Компетентності, що формуються в результаті освоєння навчальної дисципліни:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу та критичного оцінювання інформації з різних джерел, у т.ч. іноземною мовою.

ЗК 8. Здатність проводити дослідницьку роботу, дотримуючись академічної доброчесності, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати результати.

ЗК 9. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, застосовувати інноваційні методи й технології, генерувати нові ідеї.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)

Знання:

ФК 1. Володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень.

ФК 2. Знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння дисциплін циклу професійної підготовки; здатність до їх систематизації та використання.

Комунікація:

ФК 8.Здатність здійснювати професійну діяльність українською та іноземною мовами, спираючись на знання організації мовних систем, законів їх розвитку, сучасних норм їх використання.

ФК 9. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

3. Програмні результати навчання (ПРН)

Знання:

ПРН 2. Фундаментальних наук для формування світогляду й соціалізації особистості та освоєння загальнопрофесійних дисциплін.

ПРН 5. Мовних норм, соціокультурної ситуації розвитку української та іноземних мов, що вивчаються.

ПРН 7.Основ загальнотеоретичних та професійних дисциплін в обсязі, необхідному для проведення науково-дослідної роботи;правил академічної доброчесності; норм цитування при написанні наукових робіт.

ПРН 8. Сучасних підходів до організації та здійснення освітнього процесу згідно з вимогами педагогіки, психології, вікової фізіології й валеології, екології.

Уміння:

ПРН 10. Володіти основними поняттями, термінами, положеннями мовознавства та літературознавства, орієнтуючись на здобутки сучасної науки.

Автономія і відповідальність:

ПРН 20. Систематично підвищувати рівень своєї професійної діяльності; зокрема, шляхом провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності з урахуванням принципу самостійності з метою запобігання академічному плагіату.

4. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання діяльності студентів на практичних (лабораторних, семінарських) заняттях, практиках, за виконання індивідуальних навчально – дослідних завдань, курсових, дипломних робіт

Бали	Критерії
5	Дано повну правильну відповідь, на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; відповідь самостійна, допустимі 1-2 несуттєві помилки (це помилки, при яких відповідь є правильною, але помилки у вигляді некоректних висловлювань). При виконанні експериментальних робіт всі дії

	<p>правильні, з дотриманням техніки безпеки, виконані повністю і зроблені висновки. Експерименти проведено за планом (інструкцією) з урахуванням правил роботи з речовинами, приладами, об'єктами природи та ін.. Продемонстровано організаційні навички (підтримується чистота, охайність робочого місця, економно використані реактиви, роздатковий матеріал тощо). При розв'язуванні задач обрано раціональний спосіб, якщо треба, розв'язок зроблено кількома способами, допущено 1-2 помилки за неухважність (огріхи в оформленні тощо).</p>
4	<p>Дано правильну відповідь на підставі вивчених теорій, концепцій, законів, ідей тощо; матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, літературною мовою; допустимі 2-3 несуттєві помилки, виправлені за допомогою викладача, або деяка неповнота відповіді, неточність у викладенні матеріалу. Експериментальна робота виконана правильно, без суттєвих помилок, зроблені висновки; допускається неповнота проведення чи оформлення експерименту, 1-2 несуттєві помилки в проведенні, оформленні експерименту, в правилах роботи з речовинами, об'єктами природи та обладнанням. При розв'язуванні задач в рішенні та поясненні немає суттєвих помилок; допущено 1-2 несуттєві помилки в рішенні та поясненні, або неповне пояснення (відсутність питань чи пояснень до розв'язування, позначень чи відповіді, що містить необхідний висновок), чи використання одного способу розв'язування при заданих декількох.</p>
3	<p>Навчальний матеріал в основному викладений повно, але при цьому допущені 1-2 грубі помилки (наприклад, невміння застосовувати закони і теорії, правила до пояснення нових фактів); відповідь неповна, хоча і відзначається необхідною глибиною, побудована незв'язно. Допустима незначна допомога викладача (навідні питання). При виконанні експериментальної роботи допущено 1-2 суттєві помилки (в ході експерименту, в поясненні, в оформленні роботи, з техніки безпеки в роботі з речовинами, об'єктами природи і приладами), що виправляються за допомогою викладача. При розв'язуванні задач допущено не більше, ніж одну суттєву помилку, яка виправляється за вказівкою вчителя, неповний запис, із деякими неточностями; рішення в основному здійснюється самостійно, але з помилками в математичних розрахунках.</p>
2	<p>Відповідь виявляє незнання або нерозуміння значної частини навчального матеріалу; допущені істотні помилки, які не виправляються за допомогою викладача, матеріал викладений незв'язно. При виконанні експериментальної роботи допущені грубі</p>

	<p>помилки (в ході експерименту, поясненні, в оформленні роботи, з техніки безпеки в роботі з речовинами і приладами), які не виправляються навіть за вказівкою вчителя. Мета експерименту, роботи з об'єктами природи не досягнута. При розв'язуванні задач рішення здійснюється тільки за допомогою вчителя; допущені грубі помилки; розв'язання і пояснення побудовані неправильно.</p> <p>Відповідь виявляє повне незнання і нерозуміння основного і істотного в навчальному матеріалі; повна відсутність експериментальних умінь; відповідь виявляє повне невміння розв'язувати задачу.</p>
--	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамени;
- комплексні іспити;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;

- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Програма навчальної дисципліни

БЛОК 1. 1. Загальні тенденції в розвитку філології

Тема 1. Зовнішні та внутрішні причини мовного розвитку.

Мова як явище, що історично розвивається. Зовнішні причини мовних змін. Внутрішні причини мовних змін. Темпимовних змін. Статика й динаміка в мові. Взаємодія мов і мовні контакти. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мови. Чинники розвитку мови. Темпимовних змін на різних мовних рівнях.

Тема 2. Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови.

Норма як головна ознака літературної мови. Варіантність норм літературної мови. Розширення суспільних функцій мови. Інновації в лексичному складі. Лібералізація норми. Пуристичні тенденції в мові. Зближення діалектів з українською літературною мовою. Поняття норми в мовознавчій науці.

Тема 3. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови.

Основні аспекти спрямованості новітніх тенденцій до перегляду нормативних засад. Національно-мовна спрямованість процесів перегляду нормативних засад української літературної мови.

Пуристичні тенденції щодо подолання наслідків впливу російської мови та іншомовних впливів та посилення ролі питомої мовної основи.

Тема 4. Основні поняття сучасної філології.

Проблема об'єкта (об'єктів) сучасної філології. Поняття інтенціоналізму і антропоцентризму в філології. Поняття динамізму і функціоналізму у філологічних дослідженнях. Поняття (принцип) експланаторності в гуманітарних науках.

Тема 5. Основні категорії сучасної філології.

Сучасне розуміння значення і смислу як дослідницьких категорій філології. „Жанри правлять світом” (М.Бахтін). Жанр як

категорія мовознавства, літературознавства і фольклористики. Поняття „стиль” і „письмо” в сучасній філології.

Тема 6. Проблеми породження і сприйняття тексту в сучасній філології.

Поняття тексту. Визначальні риси тексту. Тема, підтема, головна думка, абзац, складне синтаксичне ціле. Послідовний (ланцюговий) та паралельний зв'язки між реченнями у тексті. Мовні засоби текстового зв'язку. Нейтральні і стилістично забарвлені мовні засоби. Текст (дискурс) як основний дослідницький об'єкт філології. Співвідношення понять „текст” і „дискурс”. Дискусія щодо процесу породження тексту в сучасній гуманітаристиці. Художній текст як моделювально-породжувальний феномен. Основні етапи породження художнього тексту.

Тема 7. Літературна комунікація в літературознавчих методологіях ХХ століття.

Феноменологія літературної комунікації: «екзистенція другого ступеня» і «я» «на дорозі до Іншого» (Ж. Пуле). Сутнісна структура літературного твору та її реконститування. (Ж.-П. Рішар). Відемпіричної особи до текстуалізованого суб'єкта: ідентичність автора і читача у процесі літературної комунікації. Інтерпретація як самоінтерпретація читача (П. Рікер, У. Еко). Читання як діалог і як «катастрофа» (М.П. Марковський). Авторська інтенція та інтенція читача. Від біографічного методу (Ш. Сент-Бев) до «смерті автора» (Р. Барт): причини та наслідки зміни акцентів. Психологія творчого процесу та «непорозуміння» під час літературної комунікації (О. Потебня). «За» і «проти» інтерпретації. Інтерпретація та надінтерпретація тексту (С. Зонтаг, У. Еко).

БЛОК 2. Активні інноваційні процеси в сучасній українській мові

Тема 8. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону.

Зміни в словниковому складі української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. Чинники стрімкого оновлення лексичного складу української мови. Типи та різновиди лексичних інновацій. Глобалізація та націоналізація сучасного лексикону. Посилення варваризації та жаргонізації у сфері лексики. Закономірності та національна специфіка відображення суспільних змін у словотвірній номінації. Основні тенденції розвитку словотворчих засобів і способів словотворення.

Оновлення словотвірних категорій у контексті тенденцій мовного розвитку.

Тема 9. Сучасні тенденції в розвитку словотворення.

Зміни в словниковому складі української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст. Чинники стрімкого оновлення лексичного складу української мови. Типи та різновиди лексичних інновацій. Глобалізація та націоналізація сучасного

лексикону. Посилення варваризації та жаргонізації у сфері лексики. Закономірності та національна специфіка відображення суспільних змін у словотвірній номінації. Основні тенденції розвитку словотворчих засобів і способів словотворення.

Оновлення словотвірних категорій у контексті тенденцій мовного розвитку.

Тема 10. Нові тенденції в морфології української мови.

Нові тенденції у вживанні граматичних форм іменника. Варіантні закінчення непрямих відмінків. Функціональні зміни у межах дієприкметників. Ненормативне ступенювання деяких прикметників/прислівників. Сучасні тенденції щодо одовживання сполучників.

Тема 11. Нові явища в синтаксисі.

Сучасні тенденції розвитку граматичного ладу української мови. Тенденція до аналітизму в сучасному українському синтаксисі. Інноваційні явища в простому реченні. Парцеляція як функціонально-синтаксичне явище. Біфуркація – новітнє явище в синтаксисі. Пуристичні тенденції на синтаксичному рівні.

Тема 12. Інноваційні зсуви в стилях сучасної української мови.

Явища трансформації функціональних стилів української літературної мови. Тенденції розвитку художнього, інформаційного та наукового стилів. Неологізми в межах лексики художнього стилю. Інформаційний стиль як інновація сучасної української мови. Інноваційні процеси в українській науковій термінології. Сучасні тенденції в офіційно-діловому мовленні.

7. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Блок 1. Загальні тенденції в розвитку філології												
Тема 1. Зовнішні та внутрішні причини мовного розвитку	10	2	2			6						
Тема 2. Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови	12	2	4			6						
Тема 3. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української	8		2			6						

8. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1.	Зовнішні та внутрішні причини мовного розвитку <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова як явище, що історично розвивається. 2. Зовнішні причини мовних змін 3. Внутрішні причини мовних змін 4. Темпи мовних змін 	2
2.	Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови <ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення суспільних функцій мови 2. Інновації в лексичному складі 3. Лібералізація норми 4. Пуристичні тенденції в мові 5. Зближення діалектів з українською літературною мовою 	2
3.	Основні поняття сучасної філології. <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема об'єкта (об'єктів) сучасної філології. 2. Поняття інтенціоналізму і антропоцентризму в філології. 3. Поняття динамізму і функціоналізму у філологічних дослідженнях. 4. Поняття (принцип) експланаторності в гуманітарних науках. 	2
4.	Проблеми породження і сприйняття тексту в сучасній філології . <ol style="list-style-type: none"> 1. Дискусії щодо процесу породження тексту в сучасній гуманітаристиці. 2. Художній текст як моделювально-породжувальний феномен. 3. Основні етапи породження художнього тексту. Проблеми сприйняття тексту в лінгвістичній перспективі.	2
5.	Літературна комунікація в літературознавчих методологіях ХХ століття <ol style="list-style-type: none"> 1. Феноменологія літературної комунікації: «екзистенція другого ступеня» і «я» «на дорозі до Іншого» (Ж. Пуле). Сутнісні структури літературного твору та їх реконститування. (Ж.-П. Рішар). 2. Відемпіричної особи до текстуалізованого суб'єкта: ідентичність автора і читача у процесі літературної комунікації. Інтерпретація як самоінтерпретація читача (П.Рікер, У.Еко). Читання як діалог і як «катастрофа» (М.П.Марковський) 3. Авторська інтенція та інтенція читача. Від біографічного методу (Ш.Сент-Бев) до «смерті автора» (Р.Барт): причини та наслідки зміни акцентів. 4. Психологія творчого процесу та «непорозуміння» під час літературної комунікації (О.Потебня) 5. «За» і «проти» інтерпретації. Інтерпретація та надінтерпретація тексту (С.Зонтаг, У.Еко). 	2
6.	Нові тенденції в морфології української мови.	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Значна варіантність відмінкових закінчень іменників. 2. Зміни у функціонуванні деяких іменників і дієприкметників. 3. Ненормативне ступенювання прикметників/прислівників як характерна тенденція сучасної української мови. 4. Нове вживання сполучників. 	
7.	Нові явища в синтаксисі <ol style="list-style-type: none"> 1. Інновації за приналежністю до синтаксичних одиниць. 2. Інновації за специфікою синтаксичного зв'язку. 3. Синтаксичні інновації за особливостями смислових відношень. 4. Зміни, зумовлені загальними пуристичними тенденціями в мові. 	
Разом		14

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Форми контролю	Кількість годин
1.	Зовнішні та внутрішні причини мовного розвитку. <ol style="list-style-type: none"> 1. Статика й динаміка в мові. 2. Взаємодія мов і мовні контакти. 3. Диференціація та інтеграція – основні процеси розвитку мови. 4. Чинники розвитку мови. 5. Темпи мовних змін на різних мовних рівнях. 	Бесіда, проблемні запитання	2
2.	Основні тенденції розвитку сучасної української літературної мови <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття норми в мовознавчій науці. 2. Норма як головна ознака літературної мови. 3. Варіантність норм літературної мови. 	Бесіда, робота з проблемні запитання і завдання	4
3.	Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні аспекти спрямованості новітніх тенденцій до перегляду нормативних засад. 2. Національно-мовна спрямованість процесів перегляду нормативних засад української літературної мови. 3. Пуристичні тенденції щодо подолання наслідків впливу російської мови та іншомовних впливів та посилення ролі питомої мовної основи. 	Бесіда, робота з проблемні запитання і завдання, квізи	2
4.	Основні поняття сучасної філології. <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема об'єкта (об'єктів) сучасної філології. 2. Поняття інтенціоналізму і антропоцентризму в 	Бесіда, робота з художніми текстами, проблемні	2

	<p>філології. Поняття динамізму і функціоналізму у філологічних дослідженнях.</p> <p>3. Поняття (принцип) експланаторності в гуманітарних науках.</p>	запитання	
5.	<p>Основні категорії сучасної філології.</p> <p>1. Сучасне розуміння значення і смислу як дослідницьких категорій філології.</p> <p>2. Жанр як категорія мовознавства, літературознавства і фольклористики.</p> <p>3. Поняття „стиль” і „письмо” в сучасній філології</p>	Бесіда, робота з художніми текстами, проблемні запитання	2
6.	<p>Проблеми породження і сприйняття тексту в сучасній філології .</p> <p>1. Поняття тексту. Визначальні риси тексту.</p> <p>2. Тема, підтеми, головна думка, абзац, складне синтаксичне ціле.</p> <p>3. Послідовний (ланцюговий) та паралельний зв'язки між реченнями у тексті.</p> <p>4. Мовні засоби текстового зв'язку. Нейтральні і стилістично забарвлені мовні засоби. екст (дискурс) як основний дослідницький об'єкт філології.</p> <p>5. Співвідношення понять „текст” і „дискурс”.</p> <p>6. Основні етапи породження художнього тексту.</p>	Бесіда, презентації	4
7.	<p>Літературна комунікація в літературознавчих методологіях ХХ століття</p> <p>1. Феноменологія літературної комунікації: «екзистенція другого ступеня» і «я» «на дорозі до Іншого» (Ж. Пуле). Сутнісні структури літературного твору та їх реконститування. (Ж.-П. Рішар).</p> <p>2. Психологія творчого процесу та «непорозуміння» під час літературної комунікації (О.Потебня).</p> <p>3. «Інтерпретація та надінтерпретація тексту (С.Зонтаг, У.Еко).</p>	Бесіда, робота з художніми текстами, проблемні запитання	2
8.	<p>Тенденції розвитку сучасного українського лексикону.</p> <p>1. Зміни в словниковому складі української мови кінця ХХ – початку ХХІ ст.</p> <p>2. Чинники стрімкого оновлення лексичного складу української мови.</p> <p>3. Типи та різновиди лексичних інновацій.</p> <p>4. Глобалізація та націоналізація сучасного лексикону.</p>	Бесіда, робота з художніми текстами, проблемні запитання	2
9.	<p>Сучасні тенденції в розвитку словотворення</p> <p>1. Посилення варваризації та жаргонізації у сфері лексики. Закономірності та національна специфіка відображення суспільних змін у словотвірній номінації.</p>	Бесіда, презентації	2

	<p>2. Основні тенденції розвитку словотворчих засобів і способів словотворення.</p> <p>3. Оновлення словотвірних категорій у контексті тенденцій мовного розвитку.</p>		
10	<p>Нові тенденції в морфології української мови.</p> <p>1. Нові тенденції у вживанні граматичних форм іменника. Варіантні закінчення непрямих відмінків.</p> <p>2. Функціональні зміни у межах дієприкметників. Ненормативне ступенювання деяких прикметників/прислівників.</p> <p>3. Сучасні тенденції щодо вживання сполучників.</p>	Бесіда, презентації	4
11	<p>Нові явища в синтаксисі.</p> <p>1. Сучасні тенденції розвитку граматичного ладу української мови.</p> <p>2. Тенденція до аналітизму в сучасному українському синтаксисі.</p> <p>3. Інноваційні явища в простому реченні.</p> <p>4. Парцеляція як функціонально-синтаксичне явище. Біфуркація – новітнє явище в синтаксисі.</p> <p>5. Пуристичні тенденції на синтаксичному рівні.</p>	Бесіда, робота з проблемні запитання і завдання, квізи	2
12	<p>Інноваційні зсуви в стилях сучасної української мови.</p> <p>1. Явище трансформації функціональних стилів української літературної мови.</p> <p>2. Тенденції розвитку художнього, інформаційного та наукового стилів.</p> <p>3. Неологізми в межах лексики художнього стилю. Інформаційний стиль як інновація сучасної української мови.</p>	Бесіда, робота з проблемні запитання і завдання, квізи	2
Разом			30

10. Самостійна робота

Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Теми і перелік питань що винесені на самостійне вивчення
1.	<p>Погляди лінгвістів на норму, її критерії та їх застосування.</p> <p>Мова і суспільство. Мова як знакова система. Усна і писемна форми мови. Походження української мови. Сучасна українська літературна мова. Українська мова серед інших мов світу. Мовна ситуація в державі. Процеси нормалізації та культура мови.</p>
2.	<p>Варіантність норм. Мовні норми. Орфоепічні та акцентуаційні норми.</p>

	<p>Поняття варіантності в лінгвістиці. Класифікація варіантів. Основні процеси в нормалізації мовних явищ. Акцентуаційні норми. Характеристика наголосу в українській мові. Паралельне наголошення. Складні випадки наголошення слів. Порушення акцентуаційних норм під впливом діалектного оточення, російської мови, за аналогією до генетично подібних утворень, що мають певний тип наголосу.</p>
3.	<p>Явище мовленнєвої енантіосемії у сфері лексики. Лексико-фразеологічні норми. Лексикографія.</p> <p>Тлумачення енантіосемії в науковій літературі. Джерела енантіосемії в українській мові. Експресивна енантіосемія в українській мові. Лексичне значення слова. Слова однозначні та багатозначні. Пряме і переносне значення слова. Особливості вживання омонімів, антонімів, паронімів. Перифрази та евфемізми. Терміни, професіоналізми, жаргонізми, арготизми, історизми, архаїзми, неологізми. Вживання іншомовних слів. Сучасна кодифікаційна практика. Організація ресурсів національної словникової бази. Український електронний словник.</p>
4.	<p>Тенденції до економії мовних засобів на словотвірному рівні. Словотвірні та морфологічні норми.</p> <p>Усічення як втілення принципу економії на словотвірному рівні. Активізація окремих способів словотворення (авбревація, слово- й осново складання). Активізація однослівних дериватів на місці словосполучень. Універбативи як приклад мовної економії. Словотвірні норми. Творення іменників на позначення назв жителів певного населеного пункту. Творення присвійних прикметників. Творення прикметникових форм від різних географічних назв. Творення назв осіб за моделлю "людина, яка займається чимось". Тенденції сучасного словотворення.</p> <p>Морфологічні норми. Норма й основні морфологічні категорії: рід, число, відмінок, ступені порівняння, особа. Творення відмінкових форм іменників. Творення ступенів порівняння прикметників. Непрямі відмінки числівників. Творення особових форм дієслів.</p>
5.	<p>Синтаксичні норми. Тенденції аналітизму в синтаксисі української мови. Процеси експресивізації мовлення.</p> <p>Головні ознаки синтаксичного аналітизму. Основні напрями аналітизму в сучасному синтаксисі. Граматичний аналітизм і реченнева структура. Синтаксична нормативність мовлення.</p>
6.	<p>Текст. Стилї сучасної української мови.</p> <p>Поняття тексту. Визначальні риси тексту. Тема, підтеми, головна думка, абзац, складне синтаксичне ціле. Послідовний (ланцюговий) та паралельний зв'язки між реченнями у тексті. Мовні засоби текстового зв'язку. Нейтральні і стилістично забарвлені мовні засоби. Функціональні стилі. Науковий стиль. Публіцистичний стиль. Офіційно-діловий стиль. Художній стиль. Розмовний (розмовно-побутовий) стиль. Основні ознаки стилів, їх підстилї. Сильові різновиди мови у професійному спілкуванні.</p>
7.	<p>Основні категорії сучасної філології.</p> <p>Текст (дискурс) як основний дослідницький об'єкт філології. Співвідношення понять „текст” і „дискурс”.</p> <p>Сучасне розуміння значення і смислу як дослідницьких категорій філології. „Жанри правлять світом” (М.Бахтін). Жанр як категорія мовознавства, літературознавства і фольклористики. Поняття „стиль” і „письмо” в сучасній філології.</p>

8.	<p>Філософія комунікації та літературна комунікація. Комунікація та її роль в існуванні людини. Діалог і комунікація: спільне та відмінне, проблема термінологічної синонімії та полісемії. Критика «комунікативного розуму» і пошуки комунікативного компромісу (М. Бубер, К. Ясперс, Ю.Габермас, М.Бахтін, Г.-Г. Гадамер, Е.Левінас та ін.). Специфіка літературної комунікації, її різновиди. Літературна комунікація як «сфера напруги» (М.Гловінський) та «любовна гра» (А. Бужинська).</p>
9.	<p>Специфіка спілкування в різних комунікативних сферах. Інтернет-комунікація. Тенденції розвитку інформаційного мовлення в Україні. Інтернет як соціальний феномен. Мережне спілкування як нова форма мовлення. Сучасні тенденції веб-комунікації. Комунікативні компетенції як сума знань, умінь та характерних рис, що забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвальні та позалінгвальні засоби. Лінгвістична, соціолінгвістична і прагматична компетенції. Конструювання емпатичної комунікації. Технології нейролінгвістичного програмування.</p>

11. Методи контролю

Усний, письмовий, тестовий контроль, практична перевірка під час практичних занять, під час проведення поточного контролю, контролю виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо), періодичного контролю (перша та друга контрольні точки), оцінювання підсумкового (семестрового) контролю.)

12. Рекомендована література

Основна

1. Азарова Л.Є. Українська мова. Складні вживання (найновіші рекомендації): навч. посіб. / Л.Є. Азарова, Н.Й. П'яст, Л.А. Радомська; Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 90 с.

2. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; за ред. І. Вихованця. – К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.

3. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДНУ, 2001. – С. 508-532.

4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник.– К.: Академія, 2008. – 464 с.

5. Тенденції розвитку української мови на сучасному етапі // Культура фахового мовлення: навч. посіб. / за ред. Н.Д. Бабич. – Чернівці, 2006. – С.27-29.

Допоміжна

6. Ажнюк Б. Інновації в системі української мови та тенденції її розвитку // Освіта і управління. – 2008. – Т.11. – Число 2-3. – С.37-42.
7. Баранник Д.Х. Українська мова на межі століть // Мовознавство. – 2007. – № 3. – С. 3-17.
8. Єрмоленко С. Просторова і часова глибина літературної норми: Хроніка. Літературна мова в теорії і практиці // Дивослово. – 1999. – №4. – С.61.
9. Загнітко А. Структурні і семантичні різновиди українських синтаксичних інновацій // Лінгвістичні студії: зб. наук. праць. – Випуск 11. – У 2-х ч. / укл. А. Загнітко (наук.ред.) та ін. – Ч.І. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – С.135-147.
10. Зубець Н.О. Сучасні тенденції у практиці українського офіційно-ділового мовлення // Дослідження з лексикології і граматики української мови. – 2010. – Вип. 9. – С.89-94.
11. Карпіловська Є. Зміни в структурі сучасної української мови та можливості їх моделювання / Є. Карпіловська // Українська мова. – 2011. – № 2. – С. 3-18.
12. Карпіловська Є. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону // Українська мова. – 2007. – № 4. – С. 3-15.
13. Клименко Н.Ф. Динамічні процеси в сучасному лексиконі: [монографія] / Н.Ф. Клименко, Є.А. Карпіловська, Л.П. Кислюк. – К.: ВД Дмитра Бурого, 2008. – 336 с.
14. Кочан І.М. Сучасна українська мова: оновлення лексичного складу // Вивчаємо укр. мову та літературу. – 2009. – №19-21. – С.9-13.
15. Мазурик Д.В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. – 21 с.
16. Маленко О.О. Пуристичні тенденції в сучасній українській мові // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2008. – №15. – С.2-3.
17. Масенко Л. Соціальна стратифікація української мови. Мовне середовище // Масенко Л. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. – К., 2004. – С.126-149.
18. Масенко Л. Сучасні проблеми правописного, термінологічного та лексикографічного нормування української мови // Масенко Л. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. – К., 2004. – С.83-92.
19. Німчук В.В. До проблеми українського правопису у ХХ ст. // Український правопис (Проект найновішої редакції). – К.: Наукова думка, 1999. – С.242-333.
20. Радчук В. Українська мова в контексті глобалізації лінгвосфери / В.Радчук // Українська мова. – 2002. – №3. – С. 3-14.

21. Радчук В.Д. Мова в Україні: стан, функції, перспективи // Мовознавство. – 2002. – №2-3. – С. 39-45.
22. Русанівський В.М. Стійкість граматичної структури // Мовознавство. – № 4. – 1968. – С.4-16.
23. Слинько І.І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К.: Вища школа, 1994. – С.375-403.
24. Стишов О.А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації): дис. ... д-ра філол. наук. – К., 2003. – 597 с.
25. Тараненко О. Демократизація і / або лібералізація // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації україністів. Мовознавство: зб. наукових статей. – Чернівці: Рута, 2003. – С. 10-18.
26. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови // Мовознавство. – 2002. – №4-5. – С. 33-39.
27. Тараненко О.О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму // Мовознавство. – 2008. – №2-3. – С.159-190.
28. Тараненко О.О. Українська мова і сучасна мовна ситуація в Україні // Мовознавство. – 2001. – №4. – С. 3-19.
29. Терлак З. Синтаксичні кальки в аспекті норми // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2004. – Випуск 34. – Ч. II. – С. 498-503.
30. Тищенко К.М. Мовні контакти українців // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2009. – №4. – С.2-9.
31. Ткаченко Орест. Проблема мовної стійкості та її джерел // Мовознавство. – 1990. – № 4. – С. 14-18.
32. Туровська Л. Інноваційні процеси в українській науковій термінології / Л. Туровська // Українська мова. – 2005. – № 2. – С. 56-63.
33. Чабаненко В.А. Норми словотворення і мовна експресія / В.А. Чабаненко // Мовознавство. – 1980. – № 2. – С. 13-20.
34. Юносова В.О. Варіантність відмінкових закінчень іменників у сучасній українській літературній мові: монографія. – К.: Знання України, 2003.–126 с.
35. Яковець Р. Особливості українського лінгвопуризму (синтаксичний аспект) // Лінгвістичні студії: зб. наук. праць. Випуск 15 / укл.: Анатолій Загнітко (наук. редактор) та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2007. – С. 86-90.
36. Ярошевич І. Становлення й кодифікація української морфологічної термінології // Українська мова. – 2010. – № 3. – С. 44-54.

Інформаційні ресурси

1. Нова Мова (<http://novamova.com.ua>)
2. Лінгур (<http://linguist.univ.kiev.ua>)
3. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>)
4. Лінгвістичний портал (<http://proling.com>)
5. Тлумачний словник української мови (<http://www.unicorne.org/dictionnaireUkrainien/>).